

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2022, 6(3): 859-878.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1093](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1093)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAşTIRMA MAKALEřİ

COVID-19 Sürecinde Yükseköğretimde Turizm Eğitimi: Ankara'da Bir Araştırma

Öđr. Gör. Esra KİRAZLI KORKMAZ, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Ankara, e-posta: ekirazlı@hacettepe.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1708-7256>

Doç. Dr. Gonca GÜZEL şAHİN, Atılım Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ankara, e-posta: gonca.guzel@atilim.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3632-9946>

Öđr. Gör. Dr. Selen YILMAZ İřIKHAN, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Ankara, e-posta: seleny@hacettepe.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3725-2987>

Öz

Bu çalışmanın amacı, Ankara'da yükseköğretimde turizm eğitimi alan öğrencilerin, Covid-19 sürecinde, uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda; Ankara'da ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde turizm eğitimi alan 383 öğrenciye dört bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler, uzaktan eğitim konusunda bazı olumlu düşüncelere sahip olmalarına rağmen dersleri okula gelerek, yüz yüze takip etmek istemektedirler. Uzaktan eğitimin, sosyal ortamdan uzak kalma, teknik sorunlarla karşılaşma, eğitimci ile iletişimlerini zorlaştırma gibi sakıncaları olduğunu düşünmektedirler. Çalışmada ayrıca, turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarının değerlendirmeye yönelik alt boyutlardan kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamaların; yaş, program ve kurum türü değişkenlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öz yeterlilik alt boyutunun tüm değişkenlere göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış alt boyutunun ise, program türü, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Analizlerde t testi, ANOVA ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Yükseköğretimde Turizm Eğitimi, Uzaktan Eğitim, Uzaktan Turizm Eğitimi.

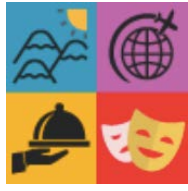
Makale Gönderme Tarihi: 22.06.2022

Makale Kabul Tarihi: 07.09.2022

Önerilen Atıf:

Kirazlı Korkmaz, E., Güzel Şahin, G. ve Yılmaz Işıkhhan, S. (2022). COVID-19 Sürecinde Yükseköğretimde Turizm Eğitimi: Ankara'da Bir Araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3): 859-878.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2022, 6(3): 859-878.

DOI: [10.26677/TR1010.2022.1093](https://doi.org/10.26677/TR1010.2022.1093)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Tourism Education in Higher Education During the Covid 19 process: A Research in Ankara

Lecturer Esra KİRAZLI KORKMAZ, Hacettepe University, Social Sciences Vocational School, Ankara, e-mail: ekirazlı@hacettepe.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1708-7256>

Associate Prof. Dr. Gonca GÜZEL ŞAHİN, Atılım University, Faculty of Management, Ankara, e-mail: gonca.guzel@atilim.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3632-9946>

Dr. Selen YILMAZ IŞIKHAN, Hacettepe University, Social Sciences Vocational School, Ankara, e-mail: seleny@hacettepe.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3725-2987>

Abstract

The aim of this study is to evaluate the perspectives of students studying tourism in higher education in Ankara on distance education during the Covid-19. In accordance with this purpose a four-part questionnaire was applied to 383 students studying tourism at the associate, undergraduate and graduate levels in Ankara. According to the results of the research, although the students have some positive thoughts about distance education, they want to follow the lessons face to face by coming to school. They think that distance education has drawbacks such as staying away from the social environment, encountering technical problems, and making it difficult for them to communicate with the instructor. In the study, it was also concluded that the technology, system and applications sub-dimension used in evaluating tourism students' perspectives on distance education differs according to the variables of age, program type and institution type. However, it was found that the self-efficacy sub-dimension differed according to all variables. It has been determined that the sub-dimension of perspective towards distance tourism education differs according to the type of program, age and gender variables. t-test, ANOVA and Mann-Whitney U test were used in the analysis.

Keywords: Covid-19, Tourism Education in Higher Education, Distance Education, Distance Tourism Education.

Received: 22.06.2022

Accepted: 07.09.2022

Suggested Citation:

Kirazlı Korkmaz, E., Güzel Şahin, G. and Yılmaz Işıkhhan, S. (2022). Tourism Education in Higher Education During the Covid 19 process: A Research in Ankara, *Journal of Turkish Tourism Research*, 6(3): 859-878.

© 2022 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Eğitim, birçok sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de ülkelerin kalkınması açısından çok önemli bir role sahiptir. Çağdaş turizm anlayışının gerektirdiği hizmet kalitesi, sektörde istihdam edilen işgücünün meslekî ve teknik eğitim düzeylerinin yüksek olmasıyla bağlantılıdır. Nitelikli işgücü de ancak etkin ve kaliteli turizm eğitim ve öğretimi ile sağlanır (Baltacı vd., 2012). Turizm eğitimi, bireyleri sektörün istek ve ihtiyaçlarına uygun bilgi ve becerilerle donatarak yetiştirmeyi amaçlayan bir mesleki eğitim türüdür (Davras, 2012). Üniversiteler, nitelikli insan gücü yetiştirme, bilimsel araştırma yapma, eğitim öğretim faaliyetleri sürdürme yönüyle ülkelerin gelişmesinde ve kalkınmasında rol oynayan kilit merkezler halini almaktadır (Günter vd., 2012).

Ekonomik, teknolojik ve stratejik gelişmelerin bir sonucu olarak dünya çapında hızla büyümekte olan bir endüstri haline gelen turizm, rekabetin hızla arttığı günümüz dünyasında ülkelerin kalkınmasında önemli rol oynayan kilit sektörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan birçok ülke, turizm endüstrisinin dünya ekonomisinde yarattığı pazardan pay alabilmek için hızla gelişen bu endüstriye destek vererek önemli yatırımlar yapmıştır. Turizm endüstrisinin yükselişi ve ülke ekonomilerine yapmış olduğu katkı, turizm pazarındaki rekabeti artırmış, nitelikli insan gücüne olan ihtiyacı daha da ön plana çıkarmıştır. Bu ihtiyaç, toplumların gelişmesindeki en önemli faktörlerden biri olan eğitim kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Toplumlar arasında artan popüleritesi göz önüne alındığında teknolojinin hayatı kolaylaştırdığı ve artık hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olduğu söylenebilir. Teknoloji sayesinde bilgiye ulaşmak artık çok daha kolay olmaktadır. Bilgi Teknolojisi (BT) ve Bilgi ve İletişim Teknolojisi (BİT) gibi gelişen teknolojiler eğitim alanında fırsatlar sunmuştur (Özdal, 2020:1). Teknolojideki gelişmeler ile sunulan çeşitli imkân ve kolaylıklar ile uzaktan eğitimin kullanımı yaygınlaşmaktadır. İnsanlara farklı yerlerde eğitimlerine devam etme fırsatı sunan uzaktan eğitim; zaman ve mekân kısıtlamasını ortadan kaldırması, esnekliği ve öğrencilerin ihtiyaçlarına uyarlanabilirliği nedeniyle eğitim kurumları tarafından tercih edilen önemli bir seçenek haline gelmiştir. Günümüzde teknolojiyi geleneksel sınıflara entegre edip modern sınıflara dönüştürmek bir yana artık sanal sınıflar üzerinden uzaktan eğitim alınabilmektedir (Kutlu ve Titrek, 2021).

Uzaktan eğitim, e-öğrenme veya sanal sınıflar 2020 yılına kadar kurumların, eğitimcilerin ve öğrencilerin taleplerine bağlı alternatif bir eğitim modeli olmuştur. Ancak 2019 yılının Aralık ayının ortalarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve 2020 Mart ayının başında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak tanımlanan Covid-19, yaşam koşullarımızı ve eğitim sistemlerimizi büyük ölçüde etkilemiştir. Covid-19 hastalığının yarattığı dünya çapındaki salgın, tüm ülkelerin eğitim sistemlerini öngörülemez büyük zorluklarla karşı karşıya getirmiştir. Covid-19 pandemisi, küresel olarak yükseköğretim sektörü üzerinde de ciddi bir etki yaratmıştır. Covid-19 önlemleri kapsamında üniversiteler, senato kararı alarak 2019-2020 Akademik Yılı Bahar döneminde uzaktan eğitim modelini uygulamaya karar vermiştir. Yükseköğretim kurumları birkaç gün içinde bu yeni ortama uyum sağlamak, farklı elektronik platformlar ve yazılımlar aracılığıyla öğretimi gerçekleştirebilmek için yeni planlar geliştirmek zorunda kalmıştır. Bu süreçte, çevrimiçi teknolojiler ve araçlar aracılığıyla eğitim verme ve öğrencilerle etkileşim kurma yöntemini ifade eden uzaktan eğitim modeli artık zorunlu hale gelmiş ve birçok ülkede eğitimin her kademesinde kullanılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim, pandemi döneminde yüz yüze derslere katılma şansı olmayan öğrencilerin eğitime erişimini artırmak için tek çözüm olmuştur.

Covid-19 salgını, turizm endüstrisi için olduğu kadar yükseköğretimde turizm eğitimi için de büyük bir engel olmuştur. Bu nedenle turizm eğitiminin odak noktasında olan öğrencilerin

Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim sistemini nasıl algıladıkları ve derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesine yönelik bakış açılarının ne olduğu önemlidir. Covid-19 pandemisi ile birlikte uzaktan eğitimin zorunlu olarak hayatımıza girmesi, bu alanda akademik çalışmalar yapılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu çalışmanın amacı; Covid-19 sürecinde, Ankara'da yükseköğretimde turizm eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik bakış açılarının değerlendirilmesidir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dünyanın en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerinden biri olan turizm endüstrisi, rekabet gücü en yüksek sektörlerden birisidir. Emek yoğun bir hizmet sektörü olan turizmde yüksek rekabet gücünün korunması, verilen hizmetin esası olan hizmet kalitesine bağlıdır. Hizmet kalitesinin artırılmasında ise eğitim önemli bir etkidir. Ülkelerin gelişebilmeleri için yeterli nitelikte ve sayıda yetişmiş insan gücüne ihtiyaç vardır. Bu süreç o ülkenin eğitim sisteminin sürekli olarak iyileştirilmesi ile mümkün olacaktır (Günter vd., 2012). Turizm faaliyetlerinin yaygınlaşmasıyla eğitim sistemleri, sektörde kaliteli hizmet verebilecek kalifiye işgücünü hazırlama sorumluluğunu üstlenmektedir. Turizm ve ilgili sektörlerde, yüksek eğitilmiş çalışanlara olan ihtiyaçlarda sürekli bir artış olmuştur. Bu durumun en önemli göstergesi ise, turizm eğitimi veren kurum ve kuruluşların sayısındaki artış düzeyidir (Tiwari vd., 2020). Airey vd., (2005)'e göre turizm endüstrisinin son yıllarda artan büyümesi, turizm yükseköğretiminde büyük bir talep yaratmıştır. Kamu ve özel sektörden gelen talep, turizm çalışmalarının hızla büyümesine ve teknik okulların yanı sıra yükseköğretim kurumlarında da seyahat ve turizm bölümlerinin artmasına ve kurulmasına neden olmuştur.

Turizm sektörü; personelinin eğitimi, öğretimi ve sertifikasyonu dâhil olmak üzere insan kaynakları planlaması yoluyla insanların gelişimine odaklanmalıdır. En iyi eğitimin nasıl yapılacağına dair gelişmiş bir anlayış, hem turizmde kariyer yapmak isteyen bireylere hem de bir bütün olarak turizm endüstrisine fayda sağlayacaktır (Wang vd., 2010). Turizm sektörünün hızlı gelişimi, kaliteli turizm insan kaynağının, yani iş dünyasının ve turizm endüstrisinin taleplerini karşılayacak üstün ve rekabetçi insan kaynağının varlığını gerektirmektedir (Saepudin vd., 2020). Turizm eğitimi çok yönlü olan turizm endüstrisinin temel alt sektörlerinden biri olduğundan, turizm sektörünü doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilecek önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Ayikoru vd., 2009).

Türkiye'de turizm eğitiminin tarihsel gelişimine bakıldığında bu kapsamda nitelendirilebilecek ilk faaliyetlerin, 1950'li yılların başında İstanbul ve Ankara'da kısa süreli aşçı ve garson yetiştirmek üzere açılan kurslar olduğunu söylenebilir. Bu kurslar faaliyetlerine belirli bir süre devam ettikten sonra kapatılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) işbirliği ile 1953 yılında Ankara ve İzmir Ticaret Liseleri'nde Turizm Meslek kursları hizmet vermeye başlamıştır (Islak, 2017).

Mesleki turizm eğitimi veren kurumların temel amacı, sektörde çalışacak günümüzün ve geleceğin turizm elemanlarını sektöre kazandırmak, almış oldukları eğitim paralelinde ulusal ve uluslararası kabul görmüş bilgi, beceri ve alışkanlıkları işletmelerde uygulama olanağı sağlayan üst düzey yöneticiler yetiştirmektir (TÜRSAB, 1993). Uzaktan eğitim, e-öğrenme veya sanal sınıflar 2020 yılına kadar kurumların, eğitimcilerin ve öğrencilerin taleplerine bağlı alternatif bir eğitim modeli olmuştur. Ancak 2019 yılının Aralık ayının ortalarında Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve 2020 Mart ayının başında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak tanımlanan Covid-19, yaşam koşullarımızı ve eğitim sistemlerimizi büyük ölçüde etkilemiştir. Covid-19 hastalığının yarattığı dünya çapındaki salgın, tüm ülkelerin eğitim sistemlerini öngörülemeyen büyük zorluklarla karşı karşıya getirmiştir. Covid-19 pandemisi, küresel olarak

yükseköğretim sektörü üzerinde de ciddi bir etki yaratmıştır. Üniversitelerin yoğun hareketliliğe sahip olduğu ve Covid-19 'un yayılması için yüksek riskli yerler olduğu göz önüne alınarak, Türkiye'deki yükseköğretim kurumları için bazı zorunlu tedbirler alınmıştır. Alınan bu tedbirler kapsamında 12 Mart 2020 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK), üniversitelerde örgün eğitime 16 Mart 2020 tarihinden itibaren ara verildiğini duyurmuştur (Koçoğlu ve Tekdal, 2020).

Turizm eğitimi, toplumda turizm konusunda farkındalık yaratmak, turistik kaynakların korunmasını sağlamak, turistlere ve değerlerine hoşgörü ile yaklaşmak, saygı ve misafirperverlikle eşit ve dürüst hizmet geliştirme sürecidir (Yapıcı vd., 2021). Turizm eğitimi alan kişilerin bu sürecin her aşamasında pratik bilgi ve becerilerle donatılması önemlidir. Sektör dinamik olduğundan dolayı verilecek eğitim de dinamik bir yapıya sahip olmalıdır. Bir diğer ifadeyle, nitelikli insan gücü artan rekabet ortamında var olabilmenin temel şartlarından biridir. Bu da ancak kaliteli turizm okullarından mezun olan kişilerin sektörde çalışmasıyla elde edilir (Aksu ve Bucak, 2012). Turizm sektörünün hızlı gelişimi, kaliteli turizm insan kaynağının, yani iş dünyasının ve turizm endüstrisinin taleplerini karşılayacak üstün ve rekabetçi insan kaynağının varlığını gerektirmektedir (Saepudin vd., 2020). Sektörün ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması hem işletme memnuniyeti hem de çalışan personel açısından önemli bir durumdur. İşletmelerin eğitim ve öğretim seviyesi düşük personel çalıştırması işletmelerin karlılığına doğrudan etki eden bir faktördür. Bundan dolayı, turizm sektöründeki işletmelerde eğitimi, yetenekli ve tecrübesi olan nitelikli personelin istihdam edilmesinin önemi büyüktür (Davras, 2012).

Üniversitelerde turizm eğitimi, öğrencilerin endüstride gelecekteki kariyerleri için olanak sağlamaya odaklanma eğilimindedir. Lisans turizm eğitimi programlarında öğrencilere ne öğretildiği gerektiği konusunda dünya çapında bir fikir birliği olduğu kesin olarak söylenemez (Wu vd., 2014).

Ancak Ring vd. (2009) kapsamlı bir literatür taramasından sonra lisans düzeyinde turizm eğitimi için yedi temel gerekliliği ortaya çıkarmıştır:

- Daha geniş bir turizm dünyası ve turizm toplumunun anlaşılması;
- Aktarılabilir beceriler (yaşam boyu öğrenme, yaratıcılık, eleştirel ve esnek düşünme ve sosyal beceriler);
- Kişisel sorumluluk, turizmin geleceğinin yaratılması ve şekillendirilmesinde yer alma becerisi;
- Sürdürülebilirlik;
- Endüstri için hazırlık - eğitimin mesleki kısmı, öğrencileri gelecekteki işlerine hazırlamak;
- Yönetim becerileri;
- BT, E-Ticaret ve E-Turizm.

Turizm ve üniversitelerin kesişme noktası, potansiyel etkinin güçlü bir bağlantı noktasıdır. Sonuç olarak, nitelikli işgücünün taleplerini karşılamak için son yıllarda turizm eğitimi veren kurumların sayısı önemli ölçüde artmıştır. Yine de, bu sektöre giren öğrencilerin bu son derece rekabetçi ve zorlu endüstrinin zorluklarıyla yüzleşmek için farklı becerilere ihtiyacı olacaktır. Turizm, gelişmekte olan birçok ülkenin sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamında önemli bir rol oynadığından, her düzeyde turizm eğitimi, sürdürülebilir turizmin gelişiminin sağlanmasında kilit bir rol oynar (Okumuş ve Yağcı, 2006).

Türkiye'de turizm eğitimi, ülkenin genel eğitim sisteminin bir parçasıdır. Türk eğitim sistemi hızla büyüyen turizm endüstrisinin taleplerine yetişmek için mücadele etmektedir. Türkiye'de mesleki turizm eğitimi örgün ve yaygın turizm eğitimi olmak üzere iki başlık altında yürütülmektedir Örgün turizm eğitimi MEB bünyesinde ve YÖK bünyesinde verilirken yaygın turizm eğitimi ise çeşitli kurum ve kuruluşlar aracılığıyla verilmektedir (Esen, 2020). Türkiye'de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu çerçevesinde yükseköğretim düzeyinde verilen turizm eğitimi programları süre ve içeriklerine göre farklılık göstermektedir. Bu programlar sürelerine göre belirli gruplara ayrılmaktadır: Meslek yüksekokullarında eğitim veren ön lisans programları; yüksekokul ve fakültelerde eğitim veren lisans bölümleri; enstitülerde eğitim veren yüksek lisans ve doktora programlarıdır (Demirkol, 2002: 87). Yükseköğretim kapsamında ön lisans düzeyinde turizm eğitimi 1970'lerin ortalarında başlamıştır. Bu eğitim "Turizm İşletmeciliği" adı ile gerçekleştirilmiştir. Bu programlar arasında "Turizm ve Otel İşletmeciliği", "Turizm ve Seyahat İşletmeciliği" ve "Turist Rehberliği" bölümleri yer almaktadır. Aslında ön lisans düzeyinde turizm eğitiminin amacı, öğrencilere turizm sektöründe çalışan ara elemanların sahip olduğu bilgi ve becerileri kazandırmaktır (Güzeller vd., 2009). Türkiye'de turizm eğitimi verilen üniversitelerin ön lisans programlarına bakıldığında, en fazla aşçılık ile turizm ve otel işletmeciliği programlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Devlet üniversitelerindeki ön lisans programları içinde en çok turizm ve otel işletmeciliği programı bulunurken, vakıf üniversiteleri içerisinde ise en fazla aşçılık programı bulunmaktadır. Üniversiteler içerisindeki ön lisans programları incelendiğinde 377 birinci öğretim, 72 ikinci öğretim programları olduğu anlaşılmaktadır. Turizm eğitimi veren Türkiye'deki ön lisans programlarının içerisinde 12'sinde İngilizce eğitim programı, 10'unda ise uzaktan eğitim programı bulunmaktadır. Türkiye'de turizm lisans eğitimi 1974 yılında başlamıştır. Lisans düzeyinde turizm eğitimi, öğrencileri turizm sektörünün ihtiyaç duyabileceği orta düzey yöneticilik pozisyonlarına yetiştirmeyi amaçlayan en az sekiz yarıyıldan oluşan ortaöğretime dayalı bir yükseköğretim programıdır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. maddesinde fakülte, "yüksek düzeyde eğitim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, birimleriyle bağlantı kurulabilen yükseköğretim kurumu" olarak tanımlanmaktadır (Çakmak vd., 2020). Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren üniversitelerin %72'sinin devlet, %28'inin ise vakıf üniversiteleri olduğu anlaşılmaktadır.

Dünya çapında turizm endüstrisinin sürekli büyümesi nedeniyle sektörde eğitimli profesyonellere daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır ve bu doğrultuda yeni bir müfredat şekillendirilmeye çalışılmaktadır (Ring vd., 2009). Turizm eğitimi alan öğrenciler genellikle turizm sektöründe istihdam edilmektedir. Bu nedenle turizm eğitimi alan öğrencilerin sektörün ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Ankara'da 2021 yılı itibari ile turizm eğitimi verilen programlar turizm eğitimi veren devlet üniversiteleri içerisinde farklı programlara sahip bir lisans, iki ön lisans kurumu bulunmaktadır. Aynı zamanda Ankara'da ki 3 vakıf üniversitesine bakıldığında, 2 lisans, 2 ön lisans eğitimi veren program bulunmaktadır. Vakıf üniversiteleri içerisinde Atılım Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesinde eğitim İngilizce olarak sürdürülmektedir. Ankara'da turizm eğitimi veren üniversiteler içerisinde Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği programında uzaktan eğitim bulunmaktadır. Ankara'da turizm eğitimi veren programların kontenjanları incelendiğinde %100 doluluk oranında tercih edildiği görülmektedir. Kontenjan kapasitelerine bakıldığında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği programı her yıl 95 kapasite ile en fazla öğrenci alan program olarak öne çıkmaktadır.

Günümüzde teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesine paralel olarak her alanda olduğu gibi eğitim alanında da birçok yenilikler görülmektedir. Gelişmeyi temel hedefi haline getiren

toplumlar eğitim sistemlerini sürekli güncellemeli ve eğitimin kalitesini arttırmak için yapılması gereken yenilikleri düşünerek planlama yapmalıdırlar. Teknolojinin ilköğretimden yükseköğretime kadar süren eğitim öğretim sürecine katkısı tartışılmaz bir gerçektir. Bu çerçevede, teknolojinin eğitim sistemine entegre olmasıyla birlikte güncel teknolojiler eğitim öğretim ortamlarında yerini almaya başlamış ve süreçleri daha kolay bir hale getirmiştir. Bu bağlamda teknoloji eğitimin vazgeçilmez bir parçası olmuştur (Mercan, 2018).

Yaşanan bu gelişmeler ışığında eğitim ile teknolojinin birleşiminin bir sonucu olarak uzaktan eğitim kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram yeni akademik çalışmalara konu olmuş ve daha yaygın bir şekilde üniversitelerde uygulanmaya başlanmıştır (Özüçelik, 2019). Uzaktan eğitim, bölgesel olarak eğitimden ve birbirlerinden farklı mesafelerde olan öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarının karşılanmasından ortaya çıkan bir kavramdır. 1880’li yılların başlarında mektupla başlayan uzaktan eğitim yöntemleri zamanla bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak artmaya başlamıştır. 1892 yılında ilk olarak Wisconsin Üniversitesi’nin kataloğunda “Uzaktan Eğitim” kavramından bahsedilmiştir. 1960 ve 1970’li yıllarda uzaktan eğitim kavramı, Almanya’da Alman eğitimci Otto Peters tarafından tanıtılmıştır. İsim olarak ise Fransa’daki uzaktan eğitim kurumlarında kullanılmıştır (Arslan, 2019).

Uzaktan eğitim, geleneksel sınıf öğretiminde standart olan yüz yüze etkileşim yerine, öğrenci ve öğretmenlerin çeşitli dijital araçlarla etkileşimde buldukları bilgisayar tabanlı bir öğretim yöntemidir (Nilsson, 2021: 5). Uzaktan eğitimde internet gibi iletişim teknolojilerinin kullanımı ile birlikte e-öğrenme, çevrimiçi öğrenme, web tabanlı öğrenme gibi kavramların ortaya çıkmaya başladığı görülmektedir. Bu eğitim uygulamaları günümüzde birçok eğitim kademesinde ve özel sektörde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Uzaktan eğitim sistemi, eğitimdeki tüm sınırları ortadan kaldırmaktadır. Diğer bir ifade ile uzaktan eğitim, isteyen herkese yer ve zaman sınırı olmaksızın, istediği ortamı kullanarak öğrenme fırsatı sunmaktadır (Adıyaman, 2002: 92). Uzaktan eğitim, geleneksel eğitim sisteminin aksine, eğitimi veren kişi ile öğrencilerin farklı ortamlarda bulunmasını sağlayan, öğretim süreçlerinin uyumlu bir biçimde sistematik hale geldiği eğitim biçimidir (Ayvaz, 2018). Uzaktan eğitim, öğrenme materyallerinin yetersizliğinin yarattığı sorunları ortadan kaldırmaya çalışan, bunu güncel teknolojileri kullanarak yapan resmi bir eğitim yöntemidir (Bozkurt, 2017).

Uzaktan öğrenmenin dört ana bileşeni bulunmaktadır. Bileşenlerden ilki, uzaktan eğitimin kurumsal olarak planlanması ve uygulanmasıdır. Bu bileşen uzaktan eğitimi kendi kendine çalışmadan ayıran bir bileşendir. İkinci bileşen, öğretmen ve öğrencilerin ayrılmasıdır. Yani, öğretmen ve öğrenciler farklı mekân ve zaman dilimlerinde olsalar bile internet aracılığıyla buluşabilmektedirler. Ders içerikleri hakkında daha fazla bilgiye sahip olan öğretmenler, öğrencilere uzaktan eğitim vermektedir. Üçüncü bileşen etkileşimli telekomünikasyondur. Öğrencilerin hem birbirleriyle hem de öğretmenleriyle etkileşim fırsatına sahip olmaları gerektiği fikrini ifade etmektedir. Son bileşen ise veri, ses ve video paylaşımıdır. Uzaktan eğitim süreçlerinde materyallerin olması gerektiği anlamına gelir. Bu materyaller, öğrenciler ve öğretmenler tarafından izlenebilen, dinlenebilen ve tartışılabilen kaynaklar olmalıdır (Simonson vd., 2015).

Kutlu ve Titrek (2021)’ e göre uzaktan eğitimin avantajları; mali açıdan daha az maliyetli olması, zaman açısından kazanç sağlaması, alan kullanımında avantajlı olması, ulaşılabilecek öğrenci ve öğretmen sayısı normalden çok daha fazla olması, engellilere veya çeşitli nedenlerle evini terk edemeyenlere eğitime devam etme imkânı sağlaması, eğitimde verimliliği artırması, görme ve işitme duyularına hitap etmesi ve bunun için çok sayıda tasarım olanakları sağlaması, paylaşımın daha kolay ve daha çok olduğu bir ortam sağlaması, eğitim sırasında yer ve zaman kısıtlaması olamaması, öğrencinin gelişimi öğrenim sırasında takip edilebilmesi, eğitim süresince karşılıklı veya tek yönlü iletişim kesintisiz olarak devam etmesidir.

Nenko vd. (2020)'a göre, uzaktan öğrenmedeki fırsatlar gibi, zorluklar da kurumsal, eğitimsel veya kişisel olabilir. Uzaktan eğitim, farklı beceriler ve sorumluluklar gerektirir. Ayrıca, uzaktan öğrenmedeki etkileşim daha az doğrudandır, bire bir değişimlere daha az odaklanır ve öğretim elemanının rolüne daha fazla vurgu yapar. Uzaktan eğitim için teknolojik ve davranışsal zorluklar ortaya koymuştur. Zorluklar; kavrama ve akılda tutma oranı, farklı öğrenci seviyeleri, değerlendirme yapma zamanı, ucu açık olmayan bir öğrenme ortamı yaratma ve zihinsel bir model yaratma alanıdır. Öğretmenler için zorluklar arasında titiz planlama, öğretme-öğrenme sürecini kontrol etme, yönetici ve kolaylaştırıcı olarak hareket etme, takip etme ve izleme yer alır. Öğrenciler için zorluklar arasında zayıf BİT becerileri, hayal kırıklığı, kaliteli eğitim eksikliği, intihal ve etik ihlaller yer alıyor. Bu zorlukların üstesinden gelmek için senkronize teknoloji etrafında daha kapsamlı platformlar oluşturmanın yolları bulunmalıdır.

Son yıllarda internet tabanlı teknolojilerde meydana gelen gelişmeler, e-öğrenme modelinin uzaktan eğitimde önemli bir faktör olmasını sağlamıştır. Uzaktan eğitim programlarında, teknolojiye yaşanan gelişmelerle birlikte farklı yöntem ve araçların kullanıldığı e-öğrenme sistemleri ortaya çıkmaktadır. İnternet ve ağ teknolojileri aracılığıyla elektronik araçlara ve medyaya dayalı bir eğitim olarak tanımlanan e-öğrenme, öğretmenleri ve farklı ortamlardan öğrencileri bir araya getiren alternatif bir eğitim modeli sunmaktadır (Karal vd., 2011). E-öğrenme, temel olarak, beceri ve bilgi aktarımının ağ ile etkinleştirildiği bir süreçtir. E-öğrenme; web tabanlı öğrenme, çevrimiçi öğrenme, internet tabanlı öğrenme ve bilgisayar tabanlı öğrenmeyi içeren, bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte bilginin paylaşımının kolaylaştırılmasını sağlayan bir sistemdir (Bulutlu, 2018). E-öğrenme, "bilgisayar ağı teknolojisinin, öncelikle internet yoluyla, bireylere bilgi sağlamak için kullanılması" olarak tanımlanır. Başka bir deyişle, öğretme ve öğrenmenin internet üzerinden sunulduğu, uzaktan internet tabanlı bir öğrenmedir (Ergin, 2017: 92). Yine benzer şekilde e-öğrenme "öğrenmeyi desteklemesi amacıyla dijital bir cihazda verilen eğitim" olarak tanımlanabilir (Güneş, 2008: 19).

Web tabanlı öğrenme, çok çeşitli kaynaklara, deneyimlere ve insanlara erişim sağlayabilen bir uzaktan eğitim şeklidir. Web tabanlı öğrenme internet aracılığıyla öğretimin uzaktaki kişilere verilmesini amaçlayan, "World Wide Web (www)" üzerindeki kaynakları kullanan bilgisayar tabanlı eğitime benzeyen bir eğitim modelidir. Tim Berners-Lee tarafından geliştirilen world wide web, dünyadaki tüm bilgisayarlar için potansiyel bir bağlantı sağlarken uzaktan eğitim deneyimleri için olanakları da artırmıştır. World Wide Web, uzaktan eğitime katılan öğrenciler ve öğretmenler için sanal sınıflar oluşturmak için harika fırsatlar sağlamıştır (Burns, 2011: 86). Uzaktan Eğitim Öğrenim Yönetim Sistemleri (LMS) adı verilen ortamları kullanarak, öğretmenler öğrencilere bilgi dağıtabilmekte, içerik malzemesi üretebilmekte, ödevler ve testler hazırlayabilmekte, tartışmalara katılabilmekte ve uzaktan dersleri yönetebilmektedirler.

Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin en büyük katkılarından biri internetin doğuşudur. İnternet, küresel ekonomi, kişisel ve profesyonel ağlardan bilgi, haber ve öğrenim kaynaklarına kadar hayatımızın neredeyse tüm yönlerinde önemli değişiklikler yapmıştır. İnternet, çevrimiçi öğrenmeyi mümkün kılmıştır ve birçok eğitimci ve araştırmacı, özellikle yükseköğretim kurumlarında öğrencilerin öğrenme çıktılarını geliştirmek ve iyileştirmek için çevrimiçi öğrenme kurslarıyla ilgilenmektedir. Ayrıca, hayatın her alanında öğrencilerden çevrimiçi öğrenmeye yönelik talepte de artışlar olmuştur (Castro ve Tumibay, 2021). Mobil ve kablosuz teknolojilerin bir öğrenme aracı olarak kullanımı son yıllarda gelişen bir öğrenme yaklaşımı olmuştur. Mobilite, mobil öğrenme platformunu yeni eğitim platformu yapan benzersiz özelliklerden biridir. Yükseköğretimde, öğrencilerin çoğu mobil öğrenmeyi benimsemektedir. Öğrenme sürecinde öğrenciler bilgiye erişmek için mobil cihazlar ve akıllı telefonlar kullanmaktadırlar. Mobil cihazların her yerde kullanılması, öğrencilerin akademik performansını ve motivasyonunu destekleyerek öğrenmeyi önemli kılmaktadır. Bu nedenle, mobil öğrenme araçlarının

özelliklerinin öğrencilerin tercihlerini etkilediği ve sonuç olarak öğrenme performansına katkıda bulunma potansiyeline sahip olduğu iddia edilebilir (Göksu, 2021: 2).

Teknolojinin son zamanlarda hızla gelişmesi eğitim sektöründe de teknolojinin kullanılmasını zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle eğitim sektörünün yeniden organize edilmesi de gerekli hale gelmiştir. Hem öğrencilerin hem de eğitimcilerin ihtiyaçları değişmektedir. Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS), eğitimcilerin ve öğrencilerin tüm gereksinimlerini karşılayacak en son teknolojik gelişmelerin başında gelmektedir. ÖYS, çevrimiçi eğitim organizasyonlarının yürütülmesinde kullanılan web tabanlı yazılımlara verilen genel isimdir. LMS Kısaltması da İngilizcedeki "Learning Management System" kelimelerinin ilk harfleri ile de çoğu yerde kullanılmaktadır (Yeşilfidan, 2019: 15).

Birlikte ele alındığında ve bütüncül bir organizasyonel perspektiften bakıldığında, ÖYS ayrıca BT altyapılarının bir parçası olarak eğitim verilerini ve öğrenme içeriğini üreten, dağıtan ve yöneten bilgi sistemleri olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte, teknik özellikler ve ÖYS' nin her yerde kullanımı, ÖYS' yi ayrı ve tam teşekküllü bir araştırma ve uygulama alanına birlikte dönüştürmüştür. Durum böyle olunca, ÖYS' nin dünya çapında katlanarak büyümesi ve yaygın kullanımı, ÖYS' yi akademik, mesleki ve kurumsal eğitim için eşit derecede hayati hale getirmiştir (Al-Nuaimi vd., 2021).

Teknoloji destekli öğrenme, yükseköğretimde giderek daha önemli ve yaygın hale gelmektedir. Öğrenme Yönetim Sistemleri, üniversitelerin öğretim ve öğrenim programlarını desteklemek için kullanılabilen ölçeklenebilir sistemlerdir. Bu web tabanlı sistemler, öğretmenlerin öğrencilerle çevrimiçi iletişim kurmasına, öğretim materyalleri ve içerik paylaşmasına, çalışma projeleri atamasına, dersteki değişiklikleri iletmesine, derste işbirliğine izin vermesine, öğrenci hedeflerini izlemesine, öğrenciler arasındaki tartışmaları kolaylaştırmasına ve not vermesine olanak tanır (Lonn ve Teasley, 2009).

Uzaktan eğitim, çevrimiçi teknolojiler ve araçlar aracılığıyla öğretim sunma yöntemini ifade etmektedir. Uzaktan eğitim, içerik sağlamak ve öğrencilerle etkileşim kurmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına dayanır. Dijital teknolojiler ve BİT kullanımı hızla genişledikçe uzaktan eğitim modelinin önemi artmakta olup bu durum turizm eğitim ve öğretimini de etkilemektedir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yükseköğretimde turizm eğitimi veren bazı kurumlar, ortaya çıkan bu yeni model ile birlikte öğretimlerini uzaktan eğitimle verme yoluna gitmişlerdir (Koloğlu, 2016: 3). Türkiye'de yükseköğretimde uzaktan turizm eğitimi verilen 10 ön lisans 5 tezsiz yüksek lisans programının bulunduğu görülmektedir. Ön lisans programları içerisinde turist rehberliği, turizm ve otel işletmeciliği ve aşçılık programlarında uzaktan eğitim yapılmaktadır. Üniversitelerin, otel işletmeciliği, turist rehberliği, turizm ve otel işletmeciliği ve turizm işletmeciliği program türlerinde ise tezsiz yüksek lisans düzeyinde uzaktan eğitim yapıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitim veren ön lisans programlarından %60'ının vakıf, %40'ının ise devlet üniversitelerinde olduğu görülmektedir. Tezsiz yüksek lisans uzaktan eğitiminde ise %60'ının devlet, %40'ının ise vakıf üniversitelerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Turizm endüstrisinin son yıllarda artan büyümesi, turizm yükseköğretiminde büyük bir talep yaratmıştır. Ancak Ocak 2020'den bu yana birçok ülkeyi ve sektörü ciddi bir şekilde etkileyen koronavirüs salgını, turizm endüstrisini ve turizm eğitim sistemini de büyük ölçüde etkilemiştir. Alınan önlemler kapsamında eğitim kurumlarının kapanmasıyla birlikte yükseköğretimde turizm eğitimi için de en geçerli yöntem uzaktan eğitim olmuştur. Turizm öğrencileri kendilerini yeni eğitim yöntemlerine alıştırmak ve okullarından ayrılmak zorunda kalmışlardır (Joshi ve Gupta, 2021: 3). 2020 yılının başlarında Çin'in Wuhan kentinde bir sağlık krizi olarak başlayan Covid-19 salgını ekonomiyi, bireysel ve toplumsal hayatı, eğitim sistemlerini büyük ölçüde

etkilemiş ve küresel ilişkilerde domino etkisi yaratmıştır. Salgın, eğitimciler ve öğrenciler de dahil olmak üzere yükseköğretim kurumlarını, aşına olmadıkları bir sürece geçmeye zorlamıştır. YÖK'ün 16 Mart 2020 tarihinden itibaren eğitime ara verildiğini duyurması ve gerekli altyapı olanaklarına sahip üniversitelere eğitim-öğretim faaliyetlerine uzaktan devam edebileceklerini bildirmesi üzerine, tüm üniversitelerde olduğu gibi Ankara'da turizm eğitimi verilen üniversitelerde de uzaktan eğitime geçilmiştir.

Son olarak dünya çapında küresel ölçekte yaşanan COVID-19 salgın sürecinde eğitim faaliyetlerinin kesintiye uğramaması için uzaktan eğitime geçilmiştir. Turizm eğitimi veren üniversitelerde akademisyenler ve öğrenciler bu sürece hızlı bir şekilde adapte olmaya çalışsalar da hem teorik hem uygulamalı eğitimi bir arada sunan eğitim sürecinde sorunlar da yaşanmıştır. Özellikle uygulamalı eğitimlerde yüz yüze eğitimin daha verimli olduğu ifade edilirken, uzaktan eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi son derece önemlidir. Türkiye'de turizm eğitimi veren üniversitelerin COVID-19 pandemisi sonrasında da uzaktan eğitimdeki fırsatları ve avantajları değerlendirerek uzaktan eğitim modellerinden daha çok faydalanması ve öğrencilerin uzaktan eğitime ulaşımını sağlaması gerekmektedir. Turizm eğitim faaliyetlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için internet alt yapısı ve öğrenme sistemlerinin geliştirilmesi, teknoloji destekli öğrenmenin daha yaygın hale getirilmesi turizm eğitim kalitesini arttıracaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın etik kurul raporu 26.05.2021 tarihinde E-59394181-604.01.02-8886 sayı numarasıyla alınmıştır. Bu çalışmada, araştırmanın amacına ve sorularına uygun olarak nicel yöntem tercih edilmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi, nicel araştırmaların olgu ve olayları ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilmesidir (Fırat vd., 2014). Araştırmanın evrenini; Ankara'da ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde turizm eğitimi alan üniversite öğrencileri, örneklemini ise kolayda örnekleme yöntemi ile ulaşılabilen turizm öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 1'de Ankara'da 2021 Yılında Turizm Eğitimi Verilen Programlar yer almaktadır. YÖK Atlas Uygulamasından elde edilen verilere göre, araştırmanın evrenini oluşturan Ankara'daki üniversitelerde turizm eğitimi alan öğrencilerin toplam sayısı ortalama 1878'dir (YÖKATLAS, 2021).

Örneklem büyüklüğü ana kütlede %5 hata payı ve %95 güven aralığı ile en az 322 turizm eğitimi alan üniversite öğrencisi olarak hesaplanmıştır (Saunders vd., 2003). Bu araştırma kapsamında 383 katılımcıya ulaşılmış olup çevrimiçi anket uygulanmıştır. Araştırma verilerinin toplanabilmesi için, "Atılım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu" tarafından gerekli etik kurul izni alınmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla oluşturulan anket, kullanıcılarına çevrimiçi anketler oluşturmayı sağlayan web tabanlı bir anket yönetim uygulaması olan Google Formlar kullanılarak elektronik olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın verileri Mayıs 2021 ile Haziran 2021 tarihleri arasında öğrencilerin "Google Forms" üzerinden çevrimiçi olarak doldurdukları anket aracılığı ile toplanmıştır. Öğrencilere anketi doldurmadan önce samimi cevaplar vermeleri ve kendilerini rahat hissetmeleri için gönüllülük esasına dayalı olduğu, kimlik bilgilerinin istenmeyeceği, bütün verilerin gizli tutulacağı, üçüncü şahıslarla paylaşılmayacağı ve bilgilerin bilimsel çalışma için kullanılacağı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 1. Ankara’da 2021 Yılında Turizm Eğitimi Verilen Programlar ve Genel Bilgiler

Üniversite Adı	Fakülte/Yüksekokulu	Bölümü	Devlet	Vakıf	İngilizce Eğitim	Uzaktan Eğitim	Kontenjan Sayısı	Yerleşen Sayısı
Ankara Üniversitesi	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Seyahat Hizmetleri	√				62	62
Ankara Üniversitesi	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	Aşçılık	√				52	52
Ankara Üniversitesi	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Otel İşletmeciliği	√			√	72	72
Ankara Üniversitesi	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Otel İşletmeciliği	√				77	77
Ankara Üniversitesi	Beypazarı Meslek Yüksekokulu	Turist Rehberliği	√				67	67
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Gastronomi	√				66	66
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Gastronomi (M.T.O.K)	√				17	17
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Rekreasyon Yönetimi	√				71	71
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Rekreasyon Yönetimi (M.T.O.K)	√				18	18
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	√				62	62
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Turizm Fakültesi	Turizm İşletmeciliği	√				72	72
Atılım Üniversitesi	İşletme Fakültesi	Turizm İşletmeciliği % 50 İndirimli		√	√		22	6
Atılım Üniversitesi	İşletme Fakültesi	Turizm İşletmeciliği Burslu		√	√		4	4
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Aşçılık %25 Burslu		√			34	34
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Aşçılık Burslu		√			6	6
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Otel İşletmeciliği %50 Burslu		√			17	9
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Otel İşletmeciliği Burslu		√			3	3
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Seyahat Hizmetleri % 50 Burslu		√			13	3
Başkent Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Seyahat Hizmetleri Burslu		√			2	2
Başkent Üniversitesi	Ticari Bilimler Fakültesi	Turizm İşletmeciliği % 50 Burslu		√			17	5
Başkent Üniversitesi	Ticari Bilimler Fakültesi	Turizm İşletmeciliği Burslu		√			3	3
Bilkent Üniversitesi	Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu	Turizm İşletmeciliği % 50 Burslu		√	√		25	25
Bilkent Üniversitesi	Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu	Turizm İşletmeciliği Burslu		√	√		4	4
Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	Turizm ve Otel İşletmeciliği	√				98	98

Kaynak: YÖKATLAS, 2021

Bu araştırma için Serçemeli ve Kurnaz (2020) tarafından geliştirilen “Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitime Yönelik Bakış Açuları” isimli çalışmalarında kullandıkları anket kullanılmıştır. Serçemeli ve Kurnaz (2020) tarafından oluşturulan anketin güvenirlik analizi sonucunda elde edilen Cronbach’s Alpha katsayısı, 0,91 olarak bulunmuştur. Sosyal bilimler araştırmalarında güvenirlik düzeyinin geçerli olması için güvenirlik katsayısının %70 ve üzeri olması yeterlidir (Bayram, 2017: 194). Öğrencilere uygulanan anket dört bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümü demografik sorular ve derslerin işleme yöntemleri ile ilgili öğrencilerin düşüncelerini belirlemeye yönelik 18 sorudan meydana gelmektedir. Anketin ikinci bölümü uzaktan eğitimde kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalara ilişkin 5 sorudan, üçüncü bölümü öğrencilerin öz yeterliliklerine belirlemeye yönelik 4 sorudan, son bölümü ise turizm eğitiminin uzaktan eğitimle yürütülmesine yönelik 11 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerinde, 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Bu bölümlerdeki puanlamalar kesinlikle katılmıyorumdan kesinlikle katılıyorumda doğru 5’li olarak derecelendirilmiştir ve katılımcılardan verilen ifadelere katılma derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Birinci bölümde yer alan 9. Soru, üçüncü bölümde yer alan 22, 23, 30 ve 35’inci sorular anlamsal olarak ters olduğu için kodlamalar 1-5, 2-4, 3-3, 4-2, 5-1 olacak şekilde revize edilmiştir. Ayrıca anketin sonunda öğrencilerin, derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesi ile ilgili olumlu ve olumsuz buldukları yönlerde dair düşüncelerini ifade edebilecekleri açık uçlu iki soru yer almaktadır.

Araştırma, nicel araştırma yöntemi doğrultusunda betimsel tarama modeline göre tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da mevcutta olan bir durumu betimlemeyi amaçlayan ve çok sayıda elemandan oluşan bir evren hakkında genel bir yargıya varabilmek amacıyla evrenin tümü ya da evrenden alınacak bir grup örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleri olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2012). Betimsel tarama modeli araştırmacıya, bir olgu veya olay hakkında katılımcıların görüşlerini alma ve sonucunda betimleme yapma imkânı tanıyan bir araştırma modelidir (Büyüköztürk vd., 2017).

Betimsel bir nitelik taşıyan bu çalışmada, Ankara’daki üniversitelerde turizm eğitimi alan öğrencilerin, Covid-19 sürecinde uzaktan eğitime yönelik bakış açılarının nasıl olduğu değerlendirilmiş olup kullanılan teknoloji, sistem, uygulamalar, öz yeterlilik ve uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış alt boyutlarının demografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Öğrencilerin uzaktan turizm eğitimine bakış açılarını değerlendirmeye yönelik yapılan anketin genel ve alt boyutlarının güvenirlik Cronbach’s Alfa değeri 0,916 bulunmuş olup yüksek derecede güvenilir olduğu görülmektedir. Alt boyutlardan olan uzaktan turizm eğitime yönelik bakışa ilişkin Cronbach’s Alfa değerinin 0,913 ve güvenirliğinin yüksek olduğu, öz yeterlilik için Cronbach’s Alfa değerinin 0,764, kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar için ise 0,673 olduğu ve güvenilir oldukları belirlenmiştir.

Uzaktan eğitime bakış açısını değerlendiren sorulara yönelik yanıtların ve öğrencilerin demografik özelliklerinin tanımlayıcı istatistiği olarak frekans (yüzde), ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler verilmiştir. Demografik değişkenlere göre uzaktan eğitime bakış açısı skoru ve alt boyutları arasındaki farklılıkları araştırmak için normal dağılımlı sürekli değişkenler için bağımsız iki grupta Student’s t testi, bağımsız 3 veya daha fazla grupta ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi; normal dağılıma uymayan sayısal değişkenler için bağımsız iki grupta Mann-Whitney U testi, bağımsız 3 veya daha fazla grupta ise Kruskal-Wallis varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Gruplardaki dağılımların normalliği Kolmogorov-Smirnov testi ile ya da histogram grafikleri ile teyit edilmiştir. Varyans analizleri sonucunda farklı çıkan grupları belirlemek amacıyla dağılıma bağlı olarak Bonferroni düzeltilmeli Tukey testi ya da Games-Howell Post-Hoc testleri kullanılmıştır. Demografik özellikler ve uzaktan eğitime bakış

açısı skorları arasındaki ilişkiler için spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Tekli analizlerde en az bir boyutta farklılık tespit edilen tüm demografik değişkenler, kullanılan teknoloji, sistem, uygulamalar ve öz yeterliliğin uzaktan eğitime bakış eğilim skoru üzerindeki modeli adimsal (geriye doğru seçim) basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Tüm istatistiksel analizler IBM SPSS Statistics for Windows, Version 24.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) istatistiksel paket programında gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya toplam 383 turizm öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %59,5'ini kadın öğrenciler, %40,5'ini ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Anketi yanıtlayanların %66,6'sı 18-22 yaş grubundaki öğrencilerdir. Katılımcıların %65,5'inin büyükşehirde yaşadığı, %91,1'inin devlet üniversitesinde öğrenim almakta olduğu görülmektedir. Katılımcı öğrencilerin %49,9'u lisans, %44,9'u ise ön lisans programında okumaktadır. Sınıf düzeylerine bakıldığında katılımcıların %38,4'ü 2.sınıf %36,6'sı ise 1.sınıf öğrencileridir. Son olarak katılımcılara not ortalamaları açısından bakıldığında %31,6'sının, 2.51-3.0 arası, %30'unun ise 3.01-3.50 arası bir ortalamaya sahip oldukları görülebilmektedir.

Öğrencilerin uzaktan turizm eğitime yönelik bakış ortalaması genel ortalamanın altında ($2,89 < 3,00$) olmasına rağmen diğer boyutlar olan kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar ile öz yeterlilik ortalamasının üzerinde (>3) elde edilmiştir. Öz yeterlilik ile kullanılan teknoloji sistem ve uygulamalar arasında ($r=0,505$) orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon elde edilmiştir. Kullanılan teknoloji sistem ve uygulamalar ile uzaktan turizm eğitime bakış arasında da ($r=0,474$) orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon elde edilmiştir. Öz yeterlilik ile uzaktan turizm eğitime bakış arasında ise ($r=0,629$) yüksek düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon elde edilmiştir.

Modele cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü kurum türü, öğrenim gördüğü program türü, sınıf ve not ortalaması ile kullanılan teknoloji, sistem uygulamalar skoru ve öz yeterlilik dahil edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, adimsal regresyon geriye doğru değişken seçim yöntemiyle uzaktan turizm eğitime yönelik bakış üzerinde etkili değişkenler olarak cinsiyet, kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar ile öz yeterlilik tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Öz yeterlilik skorundaki 1 birimlik artış uzaktan turizm eğitime yönelik bakış skorunu 0,51 kat arttırmaktadır ($p < 0,001$). Kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar alt skorundaki bir birimlik artış uzaktan turizm eğitime yönelik bakış skorunu 0,22 kat arttırmaktadır ($p < 0,001$). Cinsiyet açısından erkeklerin kadınlara göre uzaktan turizm eğitime yönelik eğilimi ortalama 0,08 kat daha anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p=0,039$). Regresyon analizi sonuçlarına göre uzaktan turizm eğitime yönelik bakış skorundaki değişkenliğin %44'ü cinsiyet ve diğer uzaktan eğitim eğitime bakış alt faktörleri tarafından açıklanmaktadır.

Öğrencilerin %71,5'inin çevrimiçi (online) / uzaktan eğitim derslerine kendi bilgisayarları ile katıldığı görülmektedir. Katılımcıların %33,9'u uzaktan eğitim derslerini her gün takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %59,5'i dersleri okula gelerek takip etmek istemektedirler. Dersleri okula gelmeden uzaktan takip etmek isteyen öğrencilerin %22,5'inin dersleri uygun oldukları zamanda alabilmek istedikleri görülmektedir. Dersleri uzaktan takip etmenin sakıncalı tarafı olarak %66,3 ile sosyal ortamlardan uzak kalmak, %66,1 ile teknik sorunlarla karşılaşma ve %42,6 ile her zaman internete ulaşamama cevaplarının ön plana çıktığı görülmektedir. Katılımcıların %29,5'i çevrimdışı / eş zamansız ders video kayıtlarının süresinin 15-20 dk. olmasını, %28,5'i ise 20-25 dk. olmasını istemektedirler. Eğer dersler öğretmenler tarafından çevrimiçi yapıyorsa katılımcıların %46'sı süresinin 20-25 dk. olmasını istemektedirler. Katılımcıların %71,8'i uzaktan

eğitim derslerinin dersin öğretim elemanına ait ders notları ile desteklenmesini isterken %65'i PDF, Word, Powerpoint Sunumu ile desteklenmesini istemektedir. Öğrencilerin %59,8'i uzaktan eğitim yaklaşımının sıkıcı olduğu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %55,1'i pandemi sonrasında uzaktan eğitim ile ders almak istememektedir. %45,4'ü pandemi sonrasında dersler için yüz yüze telafi programlarının yapılması gerektiğini düşünmektedir.

Verilen cevaplara göre öğrencilerin %65,5 ile en fazla katılım gösterdiği ifade uzaktan eğitim sistem ve uygulamalarının kullanımının kolay olduğu ifadesidir. Öğrencilerin %54'ü sistemin kullanımına alışmakta zorlanmadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcı öğrencilerin %39,9'u süreç başlangıcında uzaktan eğitim merkezlerinin sistemin kullanımıyla ilgili yeterli eğitim verdiğini düşünürken %34,8'i ise vermediğini düşünmektedir. Katılımcıların %58,7'si sistemin kullanılmasında bağlantı, altyapı yetersizliği vb. teknik problemler yaşadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %36,8'i ihtiyaç duyulduğunda uzaktan eğitim merkezleri tarafından yeterli teknik destek sağlandığını ifade ederken, %33,7'si ise bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Verilen cevaplara göre öğrencilerin %68,7 ile en fazla katılım gösterdiği ifade uzaktan öğrenme yazılımlarını kullanma konusunda gerekli bilgi ve beceriye sahip olma ifadesidir. Öğrencilerin %59,3'ü uzaktan öğrenme sürecinde alanıyla ilgili internet kaynaklarını daha etkili bir şekilde kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların %51,5'i bu süreçte ödev hazırlama ve ders materyallerini kullanmada sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %37,9'u uzaktan öğrenme sürecinin bireysel gelişimlerine katkı sağladığını düşünürken, %36'sı ise sağlamadığını düşünmektedir. Turizm eğitiminin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin verilen cevaplardan en fazla öne çıkan ifadeler bakıldığında;

- Öğrencilerin %53,5'i uzaktan eğitimin ders motivasyonunu arttırmadığını ifade etmişlerdir.
- Katılımcıların %39,9 u uzaktan eğitim kullanımının araştırmacı ruhunu geliştirmediğini düşünürken, %38,9'u ise geliştirdiğini düşünmektedir.
- Öğrencilerin %58,7'si bu sistemin eğitici ile iletişimini zorlaştırdığını belirtmektedir.
- %79,1'i video kayıtlarının geri alınıp tekrar izlenmesinin dersi öğrenme konusunda faydalı olduğunu ifade etmişlerdir.
- Katılımcıların %49,9'u derslerin daha anlaşılır olmasında, %47,3'ü dersleri daha kolay takip etme noktasında, %56,1'i ise derslerin daha akılda kalacağı hususunda uzaktan eğitime kıyasla geleneksel yöntemleri daha çok tercih ettikleri görülmektedir.
- Öğrencilerin %43,1'i uzaktan eğitimin ek iş yükü getirmediğini düşünürken %47'si zamanı daha verimli kullanmayı sağladığını düşünmektedir.
- Katılımcı öğrencilerin %45,4'ü geleneksel derslere kıyasla uzaktan eğitim derslerinde daha iyi not alabileceklerine inanmaktadırlar.

Katılımcılara yöneltilen "Derslerin uzaktan eğitimle verilmesiyle ilgili olumlu bulduğunuz yönler nelerdir?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda; "zamanı verimli kullanma, "zamandan tasarruf", "not tutabilme imkânı", "tekrar edebilme olanağı", "araştırma yapma olanağı", "çalışma imkânı" gibi ifadeler ön plana çıkmıştır.

Katılımcılara yöneltilen "Derslerin uzaktan eğitimle verilmesiyle ilgili olumsuz bulduğunuz yönler nelerdir?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda; "odaklanamama, "sosyalleşememe", "teknik ve sistemsel sorunlar", "iletişim sıkıntısı", "internet sıkıntısı", "uygulamalı derslerin yapılamaması" gibi ifadeler ön plana çıkmıştır.

Turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik alt boyutların cinsiyete göre analiz sonuçlarında kız ve erkek öğrenciler arasında öz yeterlilik, uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış ve genel ortalama açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin öz yeterlilik ortalaması ($3,58\pm0,95$) kadın öğrencilerin öz yeterlilik ortalamasından ($3,35\pm0,94$) daha yüksek bulunmuştur. Erkek öğrencilerin uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış ortalaması ($3,09\pm1,01$) kadın öğrencileri uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış ortalamasından ($2,76\pm0,97$) daha yüksek bulunmuştur. Kadın ve erkek öğrenciler arası kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p\geq0,05$).

Turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik alt boyutların yaş gruplarına göre analiz sonuçlarına göre uzaktan eğitime yönelik bakış genel ortalaması ve alt boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir ($p<0,05$). İkili karşılaştırma testlerine göre farklılığın hangi alt gruplar arasından kaynaklandığı incelenmiştir. Bu sonuca göre; kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar ortalaması 30+ öğrencilerde ($3,61\pm0,70$) 18-22 yaş aralığındaki öğrencilerine göre daha yüksektir ($3,05\pm0,84$; $p<0,05$). Öz yeterlilik ortalamasına baktığımızda yine 30+ öğrencilerde ($4,01\pm0,90$) 18-22 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($3,34\pm0,93$; $p<0,05$). Son olarak uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış ortalaması da diğer alt boyutlarda olduğu gibi 30+ öğrencilerde ($3,62\pm0,94$) 18-22 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha yüksektir ($2,80\pm0,98$; $p<0,05$).

Turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik alt boyutların öğrenim gördükleri kurum türüne göre analiz sonuçlarına göre devlet ve vakıf üniversitesinde okuyan öğrenciler arasında, kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar, öz yeterlilik ve genel ortalama açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p\leq0,05$). Vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar ortalaması ($3,51\pm0,72$) devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ortalamasından ($3,09\pm0,83$) daha yüksek bulunmuştur. Vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin öz yeterlilik ortalaması ($3,86\pm0,77$) devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ortalamasından ($3,40\pm0,95$) daha yüksek bulunmuştur. Devlet ve vakıf üniversitesinde okuyan öğrenciler arasında uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p\geq0,05$).

Turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik alt boyutların öğrenim gördükleri program türüne göre analiz sonuçlarına göre öğrencilerin öğrenim gördükleri program türüne göre uzaktan eğitime yönelik bakış genel ortalaması ve alt boyut ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık elde edilmiştir ($p<0,05$). İkili karşılaştırma testlerine göre farklılığın hangi alt gruplar arasından kaynaklandığı incelenmiştir. Bu sonuca göre; kullanılan teknoloji, sistem ve uygulamalar ortalaması ön lisans öğrencilerinde ($3,37\pm0,76$) lisans öğrencilerine göre daha yüksektir ($2,89\pm0,84$; $p<0,05$). Öz yeterlilik ortalaması lisansüstü öğrencilerde ($4,27\pm0,65$) hem lisans öğrencilerinden ($3,33\pm0,95$) hem de ön lisans öğrencilerinden ($3,47\pm0,93$) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Uzaktan turizm eğitimine yönelik bakış ortalaması lisans öğrencilerinde ($2,76\pm1,06$) hem ön lisans ($3,00\pm0,93$) hem de lisansüstü öğrencilerine ($3,29\pm0,77$) göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur.

Turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik alt boyutların sınıf düzeylerine göre analiz sonuçlarına göre öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öz yeterlilik ve genel ortalama açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). İkili karşılaştırma testlerine göre farklılığın hangi alt gruplar arasından kaynaklandığı incelenmiştir. Bu sonuca göre; lisansüstü öğrencilerin ($4,19\pm0,81$) öz yeterlilik ortalama skoru 1., 2. ve 3. (sırasıyla $3,46\pm0,96$, $3,36\pm0,93$, $3,33\pm1,02$) sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Lisansüstü

öğrencilerin (3,62±0,62) genel ortalama skorunun ise 2. ve 3. (sırasıyla 3,07±0,78, 2,96±0,91) sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür.

Turizm öğrencilerinin uzaktan eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik alt boyutların not ortalamasına göre analiz sonuçlarına göre öğrencilerin not ortalamasına göre öz yeterlilik açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). İkili karşılaştırma testlerine göre farklılığın hangi alt gruplar arasından kaynaklandığı incelenmiştir. Bu sonuca göre; öz yeterlilik ortalama değeri not ortalaması 3,51-4,00 arasında olan öğrencilerde (3,76±0,97; $p<0,05$) 2,51-3,00 arasında olan öğrencilere göre daha yüksektir (3,34±0,94; $p<0,05$).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ankara'da yükseköğretimde turizm eğitimi alan öğrencilerin, Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını değerlendirmek amacıyla yapılan araştırmanın bu bölümünde, istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgulara yönelik ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Bu sonuçlar ışığında başta YÖK olmak üzere yükseköğretim kurumlarına, araştırmacılara, uygulayıcılara ve süreci yöneten tüm paydaşlara önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Yükseköğretim kurumlarında dersler geleneksel eğitim yöntemleriyle uzaktan eğitim yöntemlerini harmanlayan ve öğrencilerin derse gelmeden önce dijital kaynaklardan faydalanarak ders konularını öğrenmelerine olanak sağlayan ters yüz eğitim modeli vasıtasıyla verilebilir. Literatürde Simonson (2015) uzaktan eğitim süreçlerinde kullanılan materyallerin öğrenciler ve öğretmenler tarafından izlenebilen, dinlenebilen ve tartışılabilen kaynaklar olması gerektiğini belirtmiştir. Mobil teknolojilerin yaygınlaşması eğitimde fırsata dönüştürülebilir. Bu doğrultuda yükseköğretim kurumları, uzaktan eğitimde kullandıkları sistemlerin mobil uygulamalarını geliştirme yönünde çalışmalar yapabilir. Literatürde Lonn ve Teasley (2009) teknoloji destekli öğrenme, yükseköğretimde giderek daha önemli ve yaygın hale geleceğini vurgulamıştır. Web tabanlı sistemleri, öğretmenlerin öğrencilerle çevrimiçi iletişim kurmasına, öğretim materyalleri ve içerik paylaşmasına, çalışma projeleri atamasına, dersteki değişiklikleri iletmesine, derste işbirliğine izin vermesine, öğrenci hedeflerini izlemesine, öğrenciler arasındaki tartışmaları kolaylaştırmasına ve not vermesine olanak tanır.

Sonuç olarak, Covid-19 süreci ile birlikte eğitim sekteye uğramış, yüz yüze eğitime ara verilmiş ve uzaktan eğitim modeli eğitimin her kademesinde olduğu gibi yükseköğretimde de önemli hale gelmiştir. Yaşanan bu ani değişim karşısında öğrencilerin düşüncelerinin değerlendirilmesi uzaktan eğitimin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi noktasında büyük önem taşımaktadır. Yaşanması muhtemel yeni pandemi veya kriz süreçlerinde yüz yüze eğitime alternatif bir çözüm olan uzaktan eğitim modelinin daha çok gündemde olacağı ve kullanılabileceği öngörülmektedir. Bu çalışmanın yapılacak yeni araştırmalara veri sağlayacağı ve literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

- Mobil teknolojilerin yaygınlaşması eğitimde fırsata dönüştürülebilir. Bu doğrultuda yükseköğretim kurumları, uzaktan eğitimde kullandıkları sistemlerin mobil uygulamalarını geliştirme yönünde çalışmalar yapabilir.
- Yükseköğretim kurumları, uzaktan eğitim sisteminin değerlendirilmesine yönelik olarak hazırlayacakları anketler aracılığıyla öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının görüşlerini alabilir ve onların istekleri doğrultusunda sistemin geliştirilmesini sağlayabilir.
- Teknik aksaklıkların yaşanmaması yönünde çalışmalar yapabilir ve dönüt vermeyi kolaylaştıracak bir altyapı oluşturabilirler.
- Yükseköğretim kurumları, yeterli donanıma (bilgisayar, akıllı telefon, tablet) sahip olmadığı için uzaktan eğitim derslerine aktif bir şekilde katılım sağlayamayan öğrencilere

yönelik olarak bir durum tespiti yaparak belediye, kamu ve özel sektör temsilcileri ile ortaklaşa çalışmalar yürütebilir.

- YÖK veya devletin ilgili diğer kurumları tarafından tüm üniversitelerin erişim sağlayabileceği alt yapısı güçlü bir uzaktan eğitim platformunun hayata geçirilmesi yönünde çalışmalar yapılabilir.
- Yükseköğretim kurumlarında dersler geleneksel eğitim yöntemleriyle uzaktan eğitim yöntemlerini harmanlayan ve öğrencilerin derse gelmeden önce dijital kaynaklardan faydalanarak ders konularını öğrenmelerine olanak sağlayan ters yüz eğitim modeli vasıtasıyla verilebilir.
- Örneklemin genişletilerek, Türkiye’de yükseköğretimde turizm eğitimi alan tüm öğrencileri kapsayan, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem ile çalışmalar yapılması daha genellenebilir sonuçlar elde edilebilmesi açısından önerilebilir.
- Bu çalışmada uzaktan eğitim sisteminin bir parçası olan öğrencilere odaklanılmıştır. Bu sistemin işleyişinde önemli bir faktör olan öğretim elemanları ve yöneticiler gibi farklı paydaşların görüşleri de eklenerek başka araştırmalar yapılmasının çalışmanın etkisini artıracığı ve yükseköğretim adına veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Türk Turizm Araştırmaları Dergisi’nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Etik Kurul Onayı: Atılım Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan 26.05.2021 tarih ve 8886 sayılı karar numarası ile izin alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

Adıyaman, Z., ve Müdürlüğü, M. E. T. G. (2001). Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğretimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology TOJET*, 1(11), 92-97.

Airey, D., Tribe, J., Airey, D. and Tribe, J. (2005). *An International Handbook of Tourism Education*. London: Elsevier, pp. 47-60.

Aksu M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki Turizm Eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(2), 7-18.

Al Nuaimi, N., Sohail, M. G., Hawileh, R., Abdalla, J. A. and Douier, K. (2021). Durability of reinforced concrete beams externally strengthened with CFRP laminates under harsh climatic conditions. *Journal of Composites for Construction*, 25(2), 2 doi:10.1061/(ASCE)CC.1943-5614.0001113. T

Arslan, V. (2019). *Web tabanlı uzaktan eğitim deneyimi ve verimliliğin analizi: İstanbul Üniversitesi Örneği*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Ayikoru, M., Tribe, J. and Airey, D. (2009). Reading Tourism Education: Neoliberalism unveiled. *Annals of Tourism Research*, 36(2), 191-221. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2008.11.001>

Ayvaz, Ü. (2018). *Uzaktan eğitimde algılanan hizmet kalitesinin tatmin ve tercih üzerine etkisinin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, O. N. (2012). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-25.
- Bayram, N. (2017). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bulutlu, Ö. (2018). *Uzaktan eğitim programlarında üniversite öğrencilerinin eş zamanlı sanal sınıf ortamlarını kullanım niyetlerinin incelenmesi*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Burns, M. (2011). Distance education for teacher training: Modes, models, and methods. *Washington, DC: Education Development Center Inc.*
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Pegem Atıf İndeksi*, 2017, 1-360.
- Castro, M. D. B. and Tumibay, G. M. (2021). A literature review: efficacy of online learning courses for higher education institution using meta-analysis. *Education and Information Technologies*, 26(2), 1367-1385. <https://doi.org/10.1007/s10639-019-10027-z>
- Çakmak, M., Sarıışık, M. and Ulema, Ş. (2020). Tourism Students’ Views and Thoughts on Undergraduate Education: A Research in State Universities. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 352-366.
- Davras, G. M. ve Bulgan, G. (2012). MYO Öğrencilerinin İngilizce Hazırlık Eğitimine Yönelik Tutumları: Isparta MYO Turizm ve Otel İşletmeciliği Örneği. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(2), 227-238.
- Demirkol, S. (2002). Turizm Alanındaki Lisansüstü Programların Analizi ve Sektörel Uyumlaştırmaya Yönelik Görüşler. Turizm Eğitimi Konferans-Workshop. 11-13 December 2002, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Ergin, H. (2017). Internationalization of Higher Education via Distance Learning: A Grounded Theory Study in Turkey (Unpublished doctoral dissertation) Boğaziçi University, İstanbul.
- Fırat, M., Yurdakul, I. K. ve Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 64-85.
- Göksu, I. (2021). Bibliometric mapping of mobile learning. *Telematics and Informatics*, 56, 101491. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101491>
- Güneş, S. (2018). Asynchronous Distance Learning and Blended Learning in Terms of Learner Autonomy, Motivation and Academic Success in Teaching English (Unpublished doctoral dissertation) Hacettepe University, Ankara.
- Günter, T., Güneş, E. Ö. ve Demir, E. O. (2012). Türkiye'deki Meslek Yüksekokullarında Uzaktan Eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 54-62.
- Güzeller, C., Yıldız, S. ve Üngören, E. (2009). Konaklama işletmelerinde performans değerlendirme ölçeği çalışması. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 6(4), 10.

- Islak, Y. (2017). *Turizm eğitiminde beceri eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar: Türkiye'deki mesleki ve teknik Anadolu lisesi yöneticileri üzerine bir araştırma*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Joshi, V. A. and Gupta, I. (2021). Assessing the impact of the Covid-19 pandemic on hospitality and tourism education in India and preparing for the new normal. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes* doi:10.1108/WHATT-05-2021-0068 13(5), 622-635.
- Karal, H., Cebi, A. and Turgut, Y. E. (2011). Perceptions of students who take synchronous courses through video conferencing about distance education. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 10(4), 276-293.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Koçoğlu, E. and Tekdal, D. (2020). Analysis of Distance Education Activities Conducted during COVID-19 Pandemic. *Educational Research and Reviews*, 15(9), 536-543.
- Koloğlu, T. F. (2016). *Öğretim elemanlarının uzaktan eğitime bakış açıları ve hazırbulunuşlukları: Ordu Üniversitesi örneği*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Kutlu, B. and Titrek, O. (2021). Opinions of Graduate Students about Distance Education in the Period of COVID-19 Pandemic. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 13(1), 743-756.
- Lonn, S. and Teasley, S. D. (2009). Saving time or innovating practice: Investigating perceptions and uses of Learning Management Systems. *Computers & Education*, 53(3), 686-694. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.04.008>
- Mercan, A. (2018). *Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili görüşleri ve hazırbulunuşlukları: Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi örneği*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Lenko, Y., Kybalna, N. and Snisarenko, Y. (2020). The COVID-19 distance learning: insight from Ukrainian students. *Revista Brasileira de Educação do Campo*, 5, e8925-e8925. <https://doi.org/10.20873/uft.rbec.e8925>
- Nilsson, L. (2021). Distance Education in high schools in Sweden during Covid-19: Analysis of students' perceptions. Ph.D. Thesis, Karlstad University, Karlstad, Sweden.
- Okumuş, F. ve Yağcı, O. (2006). Tourism higher education in Turkey. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 5(1-2), 89-116. https://doi.org/10.1300/J172v05n01_05
- Özdal, R. (2020). *A swift change in education: synchronous and Asynchronous English language learning during Covid-19 pandemic*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Atatürk University, Erzurum.
- Özüçelik, E. (2019). *Uzaktan eğitim sistemlerinin kullanımı: Uludağ Üniversitesi Örneği*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Ring, A., Dickinger, A. and Wöber, K. (2009). Designing the ideal undergraduate program in tourism: Expectations from industry and educators. *Journal of Travel Research*, 48(1), 106-121. <https://doi.org/10.1177/0047287508328789>
- Saepudin, D., Sa'ud, U. S., Lutfia, A. and Sabban, I. (2021, February). Quality Culture of Education: Commitment of Leaders in Building a Quality Culture of Education in Higher Tourism Education. In *4th International Conference on Research of Educational Administration and Management (ICREAM 2020)* (pp. 212-215). Atlantis Press.

Saunders, M., Lewis, P. and Thornhill, A. (2003). *Research methods for business students*. London: Pearson education.

Serçemeli, M. ve Kurnaz, E., (2020). Covid-19 Pandemi Döneminde Öğrencilerin Uzaktan Eğitim ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açılıarı Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.

Simonson, M., Zvacek, S. M. and Smaldino, S. (2015). *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education* 7th Edition, Information Age Publishing, Charlotte.

Tiwari, P., Séraphin, H. and Chowdhary, N. R. (2020). Impacts of COVID-19 on tourism education: analysis and perspectives. *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 21(4): 313-338.

Wang, J., Ayres, H. and Huyton, J. (2010). Is tourism education meeting the needs of the tourism industry? An Australian case study. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 22(1), 8-14. <https://doi.org/10.1080/10963758.2010.10696964>

Wu, B., Morrison, A. M., Yang, J. K., Zhou, J. L. and Cong, L. L. (2014). Cracks in the ivory tower? A survey-based analysis of undergraduate tourism education and educators in China. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 14, 26-38. <https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2013.12.002>

Yapıcı, O. Ö., Yıldırım, G. and Bal, C. (2021). How Did Covid-19 Affect Career Intentions of Students Studying Tourism. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 9(1), 84-98.

Yeşilfidan, S. (2019). *Web tabanlı uzaktan eğitimde ders vermekte olan öğretim elemanlarının karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri: alternatif bir çözüm olarak e-mentorluk*. Basılmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

YÖKATLAS, (2021). 2019-2020 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri 04.08.2021 tarihinde <https://yokatlas.yok.gov.tr> adresinden erişildi.